

תאריך: 11.11.2025

ביקורת מתודולוגית ומחקרית על דוח מכון ברוקדייל RR-841-20: בחינת ההחלטה להדרת אלימות הדדית וקורבנות גברים

1. מבוא ותקציר מנהלים

דוח מכון ברוקדייל RR-841-20 (קישור לדוח) מציג סקירת ספרות בנושא אלימות בין בני זוג. בבסיס המתודולוגיה של הדוח עומדת החלטה מכרעת, המוצגת כך:

"מכיוון ששיעור המקרים שבהם גברים נפגעים ונשים פוגעות, או שהפגיעה הדדית, הוא שיעור נמוך יחסית, דנו בסקירה בדרך כלל במצבים שבהם הגבר הוא הפוגע."

נייר עמדה זה יטען כי הנחת יסוד זו אינה רק שגויה מבחינה אמפירית, אלא מהווה כשל מתודולוגי יסודי הפוסל את יכולתו של הדוח לשקף את תמונת המציאות המלאה של אלימות בין בני זוג. הביקורת תתבסס על גוף מחקר נרחב המצביע על כך שאלימות הדדית (Bidirectional Violence) היא הדפוס הנפוץ ביותר של אלימות זוגית, וכי ההתעלמות ממנה ומתופעת הקורבנות הגברית מובילה למסקנות מוטות ולהשלכות מדיניות מסוכנות.

2. כשלים מרכזיים בהנחת היסוד של הדוח

2.1 "שיעור נמוך יחסית" - טענה ללא ביסוס אמפירי

הקביעה כי אלימות הדדית או אלימות מצד נשים היא תופעה בשיעור "נמוך יחסית" עומדת בסתירה מוחלטת לגוף הראיות המחקרי הקיים. מחקרים מקיפים מהעשור האחרון מראים תמונה הפוכה:

- **אלימות הדדית היא הדפוס הדומיננטי:** סקירה מקיפה של 64 מחקרים אמפיריים (2012-2022) מצאה כי אלימות הדדית מתרחשת ב-52.8% מהזוגות האלימים, מה שהופך אותה לדפוס הנפוץ ביותר (Lysova et al., 2024).
- **אלימות חד-כיוונית מצד נשים:** באותם מקרים שבהם האלימות היא חד-כיוונית, מחקרים מראים כי הסיכוי שהאישה תהיה התוקפת הבלעדית גבוה פי 1.9 מהסיכוי שהגבר יהיה התוקף הבלעדי (31.4% לעומת 16.9% בהתאמה) (Lysova et al., 2024).
- **אימות ממחקרים עדכניים:** מחקר משנת 2025 על סטודנטים פורטוגזים מצא כי 66% חוו אלימות הדדית, ללא הבדלים מגדריים משמעותיים (Santiago et al., 2025).

נתונים אלה מבהירים שהחלטה להתמקד ב"גבר הפוגע" אינה מבוססת על שכיחות נמוכה של דפוסים אחרים, אלא מהווה החרגה של דפוס האלימות הנפוצים יותר.

2.2. התעלמות שיטתית מגוף מחקר נרחב

דוח ברוקדייל מתעלם ממחקרים ומטא-אנליזות מהחשובים והמצוטטים ביותר בתחום, אשר מצביעים באופן עקבי על סימטריה מגדרית באלימות זוגית:

- **מאגר 200 המחקרים:** הניתוח המקיף של מוריי שטראוס מתעד למעלה מ-200 מחקרים שעברו ביקורת עמיתים המדגימים סימטריה מגדרית במעשי אלימות בין בני זוג (Straus & Scott, 2009).
- **מחקרים בינלאומיים רחבי היקף:** מחקר בקרב סטודנטים ב-32 מדינות מצא כי אלימות הודית אפיינה כשני שלישים מהמקרים, וכאשר האלימות הייתה חד-כיוונית, אלימות מצד נשים בלבד הייתה שווה או עלתה על זו של גברים בלבד (Straus, 2008).
- **מאגרי מידע מקיפים:** הביבליוגרפיה של **Martin S. Fiebert** מרכזת 271 מחקרים מדעיים המוכיחים כי נשים נוקטות אלימות בשיעורים דומים או גבוהים יותר מגברים במערכות יחסים (Fiebert, 2023).

התעלמות ממקורות בסדר גודל כזה אינה יכולה להיחשב כהשמטה מקרית, אלא כבחירה מודעת שמעצבת את נרטיב הדוח.

2.3. אלימות הודית כדפוס המסוכן ביותר

ההתעלמות מאלימות הודית חמורה במיוחד לאור ממצאים המראים כי דפוס זה קשור לתוצאות חמורות יותר. מחקרים מצביעים על כך שאלימות הודית היא תכופה וחמורה יותר מאלימות חד-כיוונית, ובעלת סיכוי גבוה פי ארבעה להסתיים בפציעה. בכך שהדוח מדייר את הדיון בדפוס זה, הוא לא רק מציג תמונה חלקית, אלא גם מתעלם מהתרחיש בעל פוטנציאל הנזק הגבוה ביותר לשני בני הזוג.

3. הטיית מתודולוגיות ובחירה סלקטיבית של מקורות

הפער בין מסקנות דוח ברוקדייל לבין הספרות המחקרית מעלה שאלות קשות לגבי המתודולוגיה שננקטה. ניתן להצביע על מספר הטיית אפשריות:

- **הטיית אישוש (Confirmation Bias):** החוקרים קבעו מראש את מסקנתם ("יש מעט מקרים") ובהתאם, התמקדו רק במקורות התומכים בה. זוהי נבואה המגשימה את עצמה: אם מחפשים רק "גברים פוגעים", מוצאים רק "גברים פוגעים".
- **בחירה סלקטיבית (Cherry Picking):** סביר להניח שחיפוש החומרים התבסס על מילות מפתח כמו "גברים אלימים" ו"נשים קורבנות", תוך התעלמות מושכלת ממילות מפתח כמו "סימטריה מגדרית", "אלימות נשית" או "קורבנות גברית".
- **התעלמות מתת-דיווח של גברים:** הדוח מקבל את הנתונים הרשמיים כפשוטם, מבלי להתייחס לתופעה המתועדת של תת-דיווח בקרב גברים. נתונים מבריטניה, למשל, מראים כי בעוד כ-14% מהגברים חוו אלימות במשפחה, רק 3.6% דיווחו על כך למשטרה (Spikol et al., 2024). תופעה זו יוצרת תמונה סטטיסטית מעוותת המנפחת באופן מלאכותי את הפער בין שיעורי האלימות המדווחים.

4. השלכות והמלצות

המתודולוגיה הלקויה של דוח ברוקדייל אינה עניין אקדמי בלבד. יש לה השלכות מסוכנות בעולם האמיתי:

1. **מניעה וטיפול לא יעילים:** תוכניות המבוססות על מודל של "גבר תוקף, אישה קורבן" נכשלות בטיפול במקרים של אלימות הדדית (רוב המקרים) ובמתן מענה לנשים תוקפות ולגברים קורבנות.
2. **הנצחת הטיה מערכתית:** הדוח מספק לגיטימציה "מדעית" למדיניות המפלה גברים במשטרה, בבתי המשפט ובשירותי הרווחה.
3. **חסם בפני דיווח:** כאשר המערכת כולה משדרת לגברים קורבנות שהם תופעה שולית ולא קיימת, הדבר מחזק את החסמים המונעים מהם לבקש עזרה.

המלצות לגישה מבוססת ראיות:

- **הכרה במורכבות:** יש לזנוח את המודל הדיכוטומי ולאמץ גישה המכירה בכל דפוסי האלימות: גברים פוגעים, נשים פוגעות ואלימות הדדית.
- **מדיניות כוללת:** יש לפתח ולהקצות משאבים לשירותי סיוע המיועדים לגברים קורבנות ולתוכניות טיפול לנשים אלימות.
- **מחקר אובייקטיבי:** סקירות עתידיות חייבות להתבסס על חיפוש שיטתי ומאוזן, הבוחן את כלל הספרות המחקרית ללא סינון אידיאולוגי.

5. סיכום

החלטת עורכי דוח ברוקדייל להתמקד "בדרך כלל במצבים שבהם הגבר הוא הפוגע" אינה בחירה מתודולוגית סבירה, אלא כשל יסודי המעוות את תמונת המציאות. הדוח מתעלם מעשורים של מחקר המראה כי אלימות הדדית היא הדפוס הנפוץ, המסוכן והמורכב ביותר של אלימות זוגית. בכך, הדוח אינו מקדם את ההבנה המדעית של התופעה, אלא מנציח נרטיב אידיאולוגי חד-צדדי. כל מדיניות שתתבסס על מסקנותיו של דוח חלקי ומוטה זה, נידונה מראש לכישלון במתן מענה אמיתי לכלל נפגעי האלימות במשפחה.